

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: وقت مشترک و مخصوص/مواقیت الصلاة

بجثمان فعلا در کلام آیت الله العظمی آقای بروجردی اعلی الله مقامه می باشد، ایشان ابتدا بحثی تحت عنوان "لکل صلاة وقتان" مطرح کردند و بعد فرمودند یکی از این دو وقت در واقع وقت اختصاصی و دیگری وقت مشترک می باشد و از راههای مختلفی اصرار دارند بر اثبات وقت اختصاصی برای نمازها به این معنا که مثلا به اندازه چهار رکعت از اول وقت مخصوص نماز ظهر است و اگر کسی عصر را در این وقت بخواند مانند کسی است که ظهر را قبل از وقت خوانده و در نتیجه هر دو باطل هستند.

آقای بروجردی برای اثبات کلام خودشان ابتدا به سراغ اخبار باب ۴ از ابواب مواقیت الصلاة رفته که اجمالا خواندیم و گفتیم که اخبار ۱ و ۵ و ۸ و ۱۰ و ۲۰ و ۲۱ دلالت دارند بر وقت مشترک با این بیان که "إذا زالت الشمس دخل الوقتان" و اخبار ۷ و ۱۷ و ۱۸ دلالت دارند بر وقت مخصوص و البته طبق نظر ایشان عمده در اینجا خبر ۷ می باشد که دلالتش خیلی صریح است، ما این خبر ۷ را خواندیم و عرض کردیم که مرسل به ابهام واسطه می باشد منتهی چون مورد عمل اصحاب و فقهاء است و شهرت عملی و فتوایی دارد حجت می باشد، حالا برای اینکه مطلب روشن شود یک بار دیگر خبر ۷ را می خوانیم، خبر این است: ﴿وعنه، عن أحمد بن محمد بن عیسی، وموسی بن جعفر بن أبي جعفر جميعا عن عبد الله بن

الصلت، عن الحسن بن علي بن فضال، عن داود بن أبي يزيد - وهو داود بن فرقد - عن بعض أصحابنا، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: إذا زالت الشمس فقد دخل وقت الظهر حتى يمضي مقدار ما يصلي المصلي أربع ركعات، فإذا مضى ذلك فقد دخل وقت الظهر والعصر حتى يبقى من الشمس مقدار ما يصلي المصلي أربع ركعات، فإذا بقي مقدار ذلك فقد خرج وقت الظهر، وبقي وقت العصر حتى تغيب الشمس. ^۱

خبر ۱۷ و ۱۸ نیز بر همین وقت مخصوص دلالت دارند منتهی نسبت به آخر وقت یعنی برای نماز عصر. آقای بروجردی در سه مرحله درباره وقت مخصوص و اثبات آن بحث کرده؛ اول اخبار را بیان کرده و دوم به سراغ قاعده "من أدرك" رفته و سوم سراغ حدیث و قاعده "لا تعاد" رفته.

در مقابل عده ای از فقهاء قرار دارند که این مطالب را قبول نکرده اند، شیخ انصاری در کتاب الصلاة فرموده عبارت "إلا أن هذه قبل هذه" دال بر ثبوت ترتیب بین صلاتین می باشد اما آقای حکیم در مستمسک و مرحوم نائینی این مطلب را قبول ندارند.

آقای بروجردی فرمودند مراد از "إلا أن هذه قبل هذه" این است که وقت مختص ظهر است لکن شما در خواندن ترتیب را مراعات کنید و اول ظهر و بعد عصر را بخوانید بنابراین استثناء به معنای لکن است و ترتیب در خواندن و اشتراط تقدم ظهر بر عصر را می رساند، مرحوم نائینی و آقای حکیم هم می فرمایند مراد فقط ذکر ترتیب در خواندن نیست بلکه استثناء متصل است

^۱ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۹۲، ابواب مواقیت، باب ۴، حدیث ۷، ط الاسلامیة.

و خود وقت را می گوید (أی إلا أن وقت هذه قبل وقت هذه) یعنی وقت اول فقط متعلق به ظهر است و فقط اختصاص به ظهر دارد پس مراد ذکر وقت مخصوص است نه مراعات ترتیب در خواندن و در واقع "إلا" از "دخل الوقتان" استثناء شده و استثناء در اینجا متصل است و دلالت دارد بر اینکه وقت اول که فقط مختص ظهر است داخل شده است و استثناء منقطع خلاف اصل می باشد.

آقای بروجردی سپس به سراغ قاعده "من أدرك" و قاعده "لا تعاد" رفته که بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهرین